

pewien literacki polot, a stosowanie w szerokim zakresie klasycznej składni, złożona budowa wielu zdań, klasyczne zwroty i formuły, stosunkowo bogaty zasób leksykalny we wszystkich trzech badanych przez niego częściach mowy sprawiają, że życiorysy Kingi i Salomei, przy wszystkich ich niedostatkach, „robią wrażenie tekstów o wyraźnym piętnie literackim, znamionujących postawy ich autorów i szczerą uczucie szacunku do osób, których życie opisywali” (s. 124).

Prof. Wojtczak zamieszcza wreszcie przekłady obu życiorysów, ale bez komentarza, nie czekając na stosowną okazję i możliwości wydania ich razem z obszernym komentarzem rzeczowym i językowym, jaki jest wymagany przy tego rodzaju publikacjach, ponieważ wykraczało to „poza finansowy i czasowy limit badań przeznaczony przez KBN” (s. 121).

Studium wybranych struktur językowych i stylistycznych oraz przekład życiorysów Kingi i Salomei, napisane piękną polszczyzną, jest niezwykle wartościowym i filologicznie solidnym opracowaniem, które może ułatwić ewentualne dalsze prace naukowe i poznanie, przynajmniej w pewnym stopniu, językowych i stylistycznych właściwości łaciny średniowiecznej, pielęgnowanej w tym okresie na ziemiach polskich.

Ks. Henryk Wójtowicz

Lexicon Recentis Latinitatis. Editum cura Operis Fundati cui nomen „Latinitas”. Volumen I: A-L. Volumen II: M-Z. Moderator Carolus Egger. Compositioni praeposita Adelaidis Maria Giannangeli. In Urbe Vaticana. Libraria Editoria Vaticana. A. MCMLXXXII-MCMLXXXVII pp. 453+1, 277+1.

Staraniem fundacji „Latinitas” i nakładem watykańskiego wydawnictwa Libraria Editoria Vaticana (Libreria Editrice Vaticana) ukazał się słownik współczesnego języka łacińskiego. Tom I został wydrukowany 5 marca 1992 r., a tom II 27 czerwca 1997 r. Prace nad przygotowaniem tego słownika do druku trwały ponad 17 lat. Słownik zawiera ponad 15 tysięcy słów współczesnych, które trzeba było przetłumaczyć na oficjalny język Stolicy Apostolskiej. Do ułożenia słownika przyczyniło się szczególnie 15 osób, których nazwiska umieszczono na początku obydwu tomów. Kierownikiem zespołowych prac przygotowawczych był Carolus Egger, a układowi słownika przewodziła Adelaidis Maria Giannangeli.

We wstępie (*Prooemium*), zamieszczonym w pierwszym tomie słownika, 31 marca 1991 r. Carolus Egger pisał, że ten słownik zaczęto układać najpierw dlatego, ponieważ *Lexicon vocabulorum quae difficilium Latine redduntur*, który

opracował Antonius Bacci (Romae 1963 ss. 709), po rozprzedaniu wszystkich egzemplarzy, nie był już dostępny, a ponadto brakowało w nim wielu nowych słów wprowadzonych ostatnio w naszym wieku.

Zaproponowano mu zebrać wiele nowych słów w dwóch tomach, jednocześnie zaś, na użytek czytelników, włączyć słowa, które należy wprowadzić do skarbicy łacińskiej, lecz nie można ich łatwo znaleźć w ogólnych słownikach.

W tworzeniu nowych słów starano się zbadać całe bogactwo łaciny aż do początku VII wieku. Należy bowiem zwrócić uwagę na to, że w późniejszym języku łacińskim jest o wiele więcej słów niż w najlepszej łacinie klasycznej. Ilekroć tylko nie było możliwości, aby posłużyć się tymi źródłami, brano słowa z łaciny średniowiecznej, z łaciny kościelnej (która różni się od języka Ojców Kościoła), z języka greckiego, używanego zwłaszcza w naszych czasach.

Kiedy brakowało wszystkich tego rodzaju pomocy, tworzone nowe słowa, zgodnie z zasadami dyscypliny filologicznej i charakterem języka łacińskiego.

Szczególnym źródłem, z którego zaczerpnięto wiele słów, był *Thesaurus Linguae Latinae*, olbrzymie dzieło, ale nie doprowadzone jeszcze do końca.

Na początku alfabetycznego układu umieszczono słowa w języku włoskim, lecz sam tekst i wyjaśnienia podano w języku łacińskim.

Jeśli chodzi o akcent, to w słowach łacińskich, umieszczonych na początku poszczególnych haseł, oznaczono tylko przedostatnie sylaby krótkie.

Słowom zaczerpniętym z języka greckiego dodano z reguły etymologię.

W miarę możliwości starano się oddać słowa włoskie krótko, jednym albo kilkoma tylko słowami łacińskimi. Należy przy tym zauważyć, że język łaciński jest mniej odpowiedni niż grecki do tworzenia słów tak, aby złączyły się w jedno.

Zastosowano sposób przytaczania imion i nazwisk pisarzy i ich dzieł, jeśli chodzi o okres, który kończy się na początku VII wieku, według *Thesaurus Linguae Latinae*. Celowo opuszczono imiona autorów oraz ich dzieł w pełnym zapisie. Zastosowano ich skróty przy poszczególnych słowach. Wykaz autorów i ich dzieł w pełnym zapisie znajduje się w tomie II na stronach 271-278, a wykaz autorów specjalnych słowników (*Lexica*) jest na stronie 278.

Słownik opracowano solidnie, zgodnie z zasadami wymogów filologicznych i właściwości języka łacińskiego. Przy wielu słówkach podano źródła ich pochodzenia. Zamieszczona w słowniku etymologia słów greckich pomaga w pełniejszym poznaniu wyrazów łacińskich. Słownik należy uznać za bardzo cenne narzędzie pracy dla filologów klasycznych. Korzystałem już zeń wielokrotnie i mogę potwierdzić wysoką jego wartość.

We współczesnym języku łacińskim używanym w Watykanie opisano np. UFO (=Unidentified Flying Object – nie zidentyfikowany obiekt latający): *res inexplicata volans*; VAT (=Value Added Tax – podatek od wartości dodanej): *mensura Vaticiana, f*; VIP (=very important person – bardzo ważna osobistość): *virī amplissimi*; WC (=waterklozet): *cella intīma, f* (*aquae profluvio instructa*); week-end: *exiens hebdomāda, f*. *Syn*: *hebdomadae exitus*; western: *fabūla Americae Occidentalis, f*;

whisky: vischium, ii, *n*; jacht: lembus lusorius, *m*; jogurt: lac coagulatum Turcicum, *n*; in vitro (quivis processus biologicus, qui extra humanum corpus, in medicinali officina, efficitur); in vivo (sic dicitur de inspectionibus, quae in cellulis et in corporibus vivis fiunt).

A oto inne jeszcze przykłady nowych określeń w słowniku:

akme: culmen, ĩnis, *n*; morbi discrimen
 akrobacja: funambŭli ludus, i *m*
 akrobata: funambŭlus, i, *m*
 akrybia: exquisita diligentia; subtilis diligentia
 akumulacja: acervatio, onis, *f*
 antykomunista: communistis inimicus (*adi*); communistis adversus
 antykomunizm: odium communistarum, *n*. *Syn*: hostilitas in communistas; communistarum doctrinae factionisque odium
 apatia: lenitudo, ĩnis, *f*
 arsenał: officina armorum, *f*; arsenał broni: armamentarium, ii, *n*
 arystokracja: nobilitas, atis, *f*; optimates; boni cives; delecti cives
 arystokrata: vir nobĭlis, *m*; mulier nobilis, *f*
 aspekt: ratio, onis, *f*
 aspekt psychologiczny: res psychologĭca, *f*
 asymetria: rerum ordo discors. *Syn*: discrepans partium compositio
 ateista: irreligionis suasor, *m*; irreligionis doctor, *m*
 ateizacja: atheismi inductio, *f*
 autostop: autocineti transeuntis retentio, *f*
 autostopowicz: autocineti transeuntis retentor, *m*
 autostrada: via autocinetĭca, *f*; a. Słōńca: via autocinetica a Sole appellata; a. Morza: via autocinetica a Mari appellata
 autosugestia: sui persuasio, *f*. *Syn*: sui ipsius instigatio, sui ipsius impulsus; sui ipsius permotio
 „Ave (Ave Maria)”, „Zdrowaś, Maryjo” – Pozdrowienie anielskie: 1. salutatio angelica, *f*. *Syn*: marialis prex. 2. rosarii (marialis coronae) globŭlus, *m*. 3. matutinae (vespertinae) horae sonĭtus, *m*
 awangarda: 1. primum agmen, *n*. *Syn*: prima signa, *pl*. 2. praecursor, oris, *m*; praecursores, *m*, *pl*
 awangardysta lub awangardzista: 1. rerum permutandarum propugnator, *m*. 2. praecursor, oris, *m*
 awitaminoza: vitamini penuria, *f*
 bagaż: 1. sarcĭnae, arum, *f*. *Syn*: sarcinulae. 2. impedimenta, orum, a, *pl*
 bank: argentaria, ae, *f*
 bank danych: elementorum certorum thesaurus, *m*. *Syn*: indiciorum thesaurus
 bank krwi: receptacŭlum sanguĭni colligendo, *n*
 bankier: argentarius, ii, *m*. *Syn*: nummularius; mensarius; nummulariolus
 banknot: charta nummaria, *f*

- bar: thermopolium, ii, *n* = caupona, ubi calida venduntur. *Syn:* potoria taberna; taberna potatoria; taberna bibaria
- barbakan: muri fultura, *f.* *Syn:* antemuerale; muri propugnaculum
- barman: thermopola, ae, *m.* *Syn:* cafaeopola; tabernae potatoriae minister; tabernae cafaeatariae puer; thermopolii puer
- barok: 1. ars baroca, *f.* *Syn:* artis ratio quam barocam vocant (est verrucosum genus artis quod saec. XVII floruit)
- barokowy: barocus, a, um. *Syn:* asianus; tumidus; turgidus; inflatus
- beatyfikować: in beatorum numĕrum refĕro; in beatorum numerum ascribo. *Syn:* in album beatorum refĕro; in album beatorum ascribo; honores beatorum caelitum decerno (*Bacci*)
- betoniarka: machĭna lithocollae conglutinandae, *f.*
- bezbożny: atheus, a, um. *Syn:* irreligiosus
- bezwarunkowo: pure. *Syn:* absolute; sine condicione
- bezwarunkowy: absolutus, a, um. *Syn:* purus; condicionum expers
- bibliofil: librorum cultor
- bibliofilstwo: librorum cultus. *Syn:* librorum amor
- bibliografia: bibliographia, ae, *f.* *Syn:* librorum recensorum descriptio
- biblista: in re biblica doctus. *Syn:* sacrarum scripturarum interpres; sacrarum scripturarum peritus; studiis biblicis deditus
- biblistyka: disciplina biblistica, *f.* *Syn:* Bibliorum sacrarum scientia; studia biblica
- bicie serca: cordis pulsus, *m.* *Syn:* palpitatio; palpitatus
- bić się w piersi: percutio pectus
- bigot: religionis ostentator, m; religionis ostentatrix, *f.* *Syn:* religionis simulator; religionis simulatrix
- bigoteria: religionis ostentatio, *f.*; religionis simulatio, *f.*
- bilard: 1. eburnearum pilarum ludus, *m.* *Syn:* ludus sex foraminum
- bilateralny: 1. duo latĕra habens. *Syn:* ex duobus lateribus. 2. mutuus, a, um (*transl.*)
- bilet, karta z pozdrowieniami: 1. tessĕra vectoria, *f.* *Syn:* tessera itineraria; tessera viaria. 2. tessera theatrica, *f.* 3. tessera palaestrica (na boisko sportowe). 4. chartĭla salutatoria, *f.* 5. litterŭlae, arum, *f.*, *pl*
- biszkopt: crustŭlum, i, *n*
- biuletyn bibliograficzny: scida bibliographica
- biuletyn informacyjny: nuntius, ii, *m*
- bizantynista: Byzantiolŏgus, i, *m.* *Syn:* rerum Byzantinarum peritus
- bomba: pyrobŏlus, i, *m.*; pyrobŏlum, i, *n.* *Syn:* missile ignivomum
- bomba atomowa: pyrobŏlus atomicus, *m.* *Syn:* globus atomicus
- bomba dymna: pyrobŏlus fumificus, *m.*; globus fumificus
- bomba kobaltowa: involucrum cobalto salutare, *n*
- bomba neutronowa: pyrobŏlus neutronicus, *m*

- bombardowanie: pyrobolorum coniectio, *f*; pyrobolorum iaculatio; pyrobolorum iactus; pyrobolorum deiectio
- bomba rozpryskowa: pyroböulus lanians, *m*
- bomba zapalająca: pyroböulus incendiarius, *m*
- bomba zegarowa: pyroböulus horologio actus, *m*
- burak: beta, ae, *f*. *Syn*: beta vulgaris
- car: Russorum Caesar, *m*
- celibat: caelibatus, us, *m*. *Syn*: vita caelebs
- centrala: medium, ii, *n*. *Syn*: centrum; primaria sedes
- centrala telefoniczna: telephonii primaria sedes, *f*; primaria sedes telephoniça, *f*.
Syn: automatarius apparatus telephonicus; telephonii (telephoni) mutabulum
- centrala telegraficzna: telegraphii primaria sedes, *f*
- centralista: 1. conglobationis fautor, *m*. *Syn*: rerum congregandarum fautor. 2. electricae machinationis sedi praepositus, *m*. *Syn*: ergasterio electrici gignendae praepositus (hoc sensu is intelligendus est qui primariam electrici machinamenti sedem agendam movendamque curat)
- centralizacja: conglobatio, onis, *f*. *Syn*: congregatio; in unum conformatio (de re illa agitur, qua plura in unum idemque coguntur. Saepius *transl.* haec vox ad rerum administrationem pertinet, ubi multa eiusdem generis conglobantur). E.g. rei publicae moderatores electricam vim administrandam in unum conglobaverunt
- centralizm: conglobationis ratio, *f*. *Syn*: rerum congregandarum ratio (dicitur de ratione rei publicae administrandae, qua omnia quam maxime in unam potestatem conferuntur)
- centralny: 1. medius, a, um. *Syn*: centralis; primarius; praecipuus
- centrolewica: partes mediae sinistrae, *f*, *pl*. *Syn*: factio media sinistra
- centrum, ośrodek: sedes, is, *f*. *Syn*: sedes praecipua
- centrum (ośrodek) badań: sedes naturae rebus vestigandis (investigandis)
- centrum elektroniczne: electroniça sedes, *f*
- centrum meteorologiczne: sedes rei meteorologicęae
- centrum polityczne: sedes rerum politicarum, *f*. *Syn*: sedes civilibus disputandis rebus
- centrum produkcji: sedes opibus gignendis, *f*
- centrum sportu: ludicrarum exercitationum sedes, *f*
- centrum studiów: studiorum praecipua sedes, *f*
- centrum wyborcze: suffragiorum ferendorum primaria sedes, *f*
- centymetr: centimētrum, i, *n*
- choinka: arbor natalicia, *f*
- chuligaństwo: nequitia, ae, *f*
- chwilka, mig: tempōris punctum, i, *n*; temporis momentum
- ciepłownia: thermiça sedes primaria, *f*

- Common-wealth: Britannica nationum communitas, *f.* *Syn:* Britannica civitatum consociatio
- czarna magia: ars magica malefica, *f*
- dobra duchowe: animi bona, *n, pl.* *Syn:* bona spiritalia
- dobra konsumpcyjne: merces fruendae, *f, pl.* *Syn:* venalia, *n, pl*
- dobra kultury: cultus humani bona, *n, pl*
- dobra materialne: opes terrena, *f, pl.* *Syn:* bona materialia
- dobra nieruchome: res immobiles, *f, pl*
- dobra ruchome: res mobiles, *f, pl*
- dżentelmen: humanissimus vir, *m*
- elektrownia: sedes electrici gignendae, *f.* *Syn:* electricidis primaria sedes
- elektrownia wodna: ergasterium hydroelectricum, *n* (utimur Graecanica voce ergasterii ad magnam officinam significandam. Ceterum ad hanc rem Latine reddendam secuti sumus Graecos, qui nunc sunt: ὑδροηλεκτρικὸν ἔργαστάσιον)
- filologiczny: philologus, *a, um*
- filolog: philologus, *i, m*
- fundacja: opus fundatum. *Syn:* eruditorum collegium; benefactores
- generał brygady: cohortium praefectus, *m*
- generał dywizji: legionum praefectus, *m*
- globalizm: ratio didactica complexiva, *f*
- globalny: 1. totus, *a, um.* *Syn:* cunctus; universus. 2. complexivus, *a, um*
- grecozizm: peculiaris linguae Graecae locutio, *f.* *Syn:* graecismus
- gułag: campus captivis custodiendis, *m*
- halo, halo!: 1. heus. *Syn:* eho; ehōdum; salve; ave. 2. adsum. *Syn:* ecce me; en adsum; audio; quis loquitur? loquere, quaeso; audiendo paratus sum (de telephonicis colloquiis)
- hamburger: isicium Hamburgense, *n*
- hapax legomenon: semel dictum, *i, n.* *Syn:* semel adhibitum; unum exemplum; unicum
- happening: extemporalis actio. *Syn:* ex tempore; scaenicum improvisum; inordinatum spectaculum; actio enormis
- harem: gynaeceum Islamicum, *n*
- hellenista: Graecitati deditus, *m.* *Syn:* litterarum Graecarum peritus; litterarum Graecarum perdoctus; linguae Graecae peritus; bonus Graecitatis auctor
- hitlerowski, hitlerowiec: 1. Hitlerianus, *a, um.* *Syn:* ad Adolfum Hitler pertinens. 2. Adolphi Hitler fautor, *m;* Adolphi Hitler sectator
- hokeista: pilamalleo ludens, *m*
- hokej: pilamalleus, *i, m.* *Syn:* pilae malleique ludus; orbiculi radiique ludus; orbiculi radii pulsandi ludus
- hokej na lodzie: pilamalleus super glaciem, *m*

- hotel: deversorium, ii, *n* (potest esse magnum deversorium et parvum deversorium seu deversoriolum)
- hot dog: pastillum botello (botulo) fartum, *n*
- humanista: vir humanitatis studiosus, *m*. *Syn*: artium liberalium cultor; humanarum litterarum restitutor; humanista
- humanistyczny: ad artes liberales pertinens; ad humanas litteras pertinens. *Syn*: humanisticus
- humanizm: studia humanitatis, *n*, *pl*. *Syn*: bonae litterae, *f*, *pl*; artes liberales; humanismus
- idealizacja: in pulchrius interpretatio, *f*
- idealizować: in pulchrius interpretor
- idealnie: 1. mente tantum. *Syn*: mente cogitatione (*Bacci*); sola notione. 2. optime. *Syn*: perfecte; explete; modo inexsuperabili
- idealny, ideał, doskonały: 1. optimus, a, um. *Syn*: omni puncto perfectus; optimus expletusque. 2. ipsum optimum
- idiota: homo hebes, *m*. *Syn*: homo bardus; homo stolidus; homo nullius fere ingenii; idiota
- imperialista: 1. imperiosi dominatus fautor, *m*. 2. imperii cupidus. *Syn*: imperii dilatandi avidus. E.g. civitas imperii dilatandi appetens
- imperialistyczny: ad imperiosum dominatum spectans
- imperializm: imperiosus dominatus, *m*. *Syn*: studium imperii amplificandi; dominandi libido; populos subigendi voluntas
- incydent: casus, us, *m* (de aliqua re dicitur, quae, saepe aspera gravisque, necopinata accidit)
- incydentalna (propozycja): interiectio, onis, *f*
- incydentalnie: obiter
- incydentalny: 1. fortuitus, a, um. *Syn*: temerarius (de re dicitur quae forte fit). 2. subcisivus, a, um. *Syn*: secundarius (de re agitur minoris momenti). 3. interpositus, a, um
- kabaret: taberna nocturna. *Syn*: deverticulum nocturnum (*Helper*)
- kanonizować: aliquem (aliquam) in sanctorum numerum refero. *Syn*: fastis sanctorum ascribo; in sanctorum caelitem numerum refero; caelestes honores alicui decerno; ad sanctorum ordinem ascribo
- kartezjanizm: doctrina Cartesiana, *f*
- kawa: cafaeum, i, *n* (cafeum)
- kawa po amerykańsku: Americana potio cafaearia, *f*. *Syn*: potio cafaeraria Americano more parata
- kawa po turecku: potio cafaearia Turcico more parata, *f*; sorbitio cafaearia Turcico more parata
- kawa z mlekiem: cafaei lactisque potio, *f*. *Syn*: cafaeum lacte mixtum
- kawa ze śmietanką: cafaearia potio spuma lactis praedita, *f*; cafaearia potio spuma lactis addita (ornata)

- kawiarnia: taberna cafaearia
komisja ekspertów: delecti periti, *m, pl*
kompan, wspólnik: 1. consodalis, *is, m*. 2. socius, *ii, m*
komputer: instrumentum computatorium, *n*
komunikat meteorologiczny: nuntius meteorologĭcus, *m*
komunikat oficjalny, urzędowy: nuntius publicus, *m*
komunikat wojenny: nuntius bellĭcus, *m*
list załączony (w załączeniu): epistŭla adiuncta
lodołamacz: navis glacifrāga
lokomotywa: currus tractorius, *m*. *Syn*: machina vectoria; vectorius currus (ferrivarius)
lotnisko: aëronavium portus, *m (Bacci)*. *Syn*: velivorum (vehiculorum aëriorum) portus
łajdactwo: callĭda improbĭtas, *f*
łajdak: homo imprōbus callidusque, *m*
magazyn: rerum receptacŭlum, *n*
magazynier: rerum receptaculi custos, *m*
major: centurio maior
makrokosmos: macrocosmus, *i, m*. *Syn*: mundus universus; universum, *i, n*
manufaktura: 1. opus factum, *n*. 2. fabricatio, *onis, f*. 3. manu factorum operum officina
marcepan: 1. amygdalina pasta albumĭne condita, *f*. 2. mollis innoxiaque indōles, *f (transl)*. *Syn*: mollities innoxia
marihuana: marihuana, *ae, f*
marketing: ratio negotiatoria, *f*. *Syn*: provisio negotiatoria; prospicientia mercatoria; mercis vendendae promotio; mercis vendendae provectio; conficiendi vendendique ratio; meditata mercium diffusio
marksista: Carōli Marx sectator, *m*. *Syn*: bonorum aequandorum fautor
marksistowski: Marxianus, *a, um*. *Syn*: ad bona aequanda spectans
marksizm: marxiana placita, *n, pl*
maryjny, mariański: marialis, *e*; marianus, *a, um*. *Syn*: Mariae dicatus; Mariae consecratus; Deiparae colendae destinatus; Deiparae venerandae destinatus
marynarka, flota: copiae navales universae, *f, pl*. *Syn*: classarii universi, *m*; nautica vis universa; classis universitas
maszynista: machinator, *oris, m*. *Syn*: machinae ductor; machinae rector; machinae moderator
Matka Boża Bolesna: BMV Perdōlens (vel Dolorosa)
menażer: 1. moderator societatis bonis gignendis, *m*. 2. procurator, *oris, m*. E.g. procurator artificum; procurator cantorum; procurator corpus ludicre exercentium
męskość, pleć męska: virilitas, *atis, f*. *Syn*: mos masculinus; mos virilis
mikrofilm: micropellicŭla, *ae, f*
mikrokosmos: microcosmus, *i, m*

- ministerstwo: 1. munus administri (publīci), *n.* 2. sedes administri (publīci), *f.*
3. summorum magistratum collegium, *n.* *Syn:* summi magistratus, *m, pl*
- ministerstwo bilansu płatniczego (i budżetu): sedes administri pecuniarum rationi
praepositi, *f*
- ministerstwo dóbr kultury: sedes administri cultus humani bonis praepositi, *f*
- ministerstwo finansów: sedes administri rei nummariae publicae praepositi, *f*
- ministerstwo handlu morskiego: sedes administri rei maritimae mercatoriae
praepositi, *f*
- ministerstwo handlu zagranicznego: sedes administri commercio cum extēris
regionibus praepositi, *f*
- ministerstwo obrony narodowej: sedes administri publicae defensionī praepositi, *f*
- ministerstwo ochrony środowiska naturalnego: sedes administri rei ambitali
praepositi, *f*
- ministerstwo poczty i telekomunikacji: sedes administri rei cursuali et commu-
nicationi sociali praepositi, *f*
- ministerstwo przemysłu i handlu: sedes administri industriae et commercio prae-
positi, *f*
- ministerstwo sprawiedliwości: sedes administri rei iudiciariae praepositi, *f*
- ministerstwo transportu: sedes administri transvectioni praepositi, *f*
- ministerstwo turystyki i widowisk: sedes administri rei periegeticae et spectaculis
praepositi, *f*
- ministerstwo zdrowia: sedes administri saluti publicae praepositi, *f*
- mizoginia, wstręt do kobiet: mulierum odium, *n*
- mizoginista: mulierum osor, *m*; in mulieres malevolus
- mizoginizm: nimium mulierum odium, *n*
- mleczarnia: lacti comparando tractandoque primaria sedes, *f*
- mniejszość: minor pars, *f* (collegii, nationis)
- mniejszość etniczna: minor pars allophyla, *f* (nationis)
- motel: deversorium autocineticum
- motywacja: causae expositio, *f.* *Syn:* agendi ratio; agendi causa; agendi argumentum
- motywować: causam expono. *Syn:* rationes declaro; rationes afferro; argumentis
doceo; argumentis confirmo; argumenta subicio
- nicpoń, hultaj, szelma, chuligan: homo nequam
- niekompetencja: 1. inscitia, ae *f.* *Syn:* inscientia; imperitia; ignorantia. 2. nullum
ius, *n.* *Syn:* nulla potestas; nulla auctoritas (vocabulum significat nullum ius
iudicandi vel cognoscendi de aliqua re; in sermone forensi)
- niekompetentny: 1. imperitus, a, um. *Syn:* indoctus; rudis; ignarus. 2. incongruus,
a, um. *Syn:* illegitimus; iuris (potestatis) expers (in sermone forensi dicitur
plerumque de iudice vel de alio magistratu)
- nomenklatura: primores communistae
- obóz koncentracyjny: campus captivis custodiendis, *m.* *Syn:* publicae custodiae
campus (*Bacci*)

obżarstwo, obżartuch: *venter obesus*, *m*
 odpowiedzialność: *responsalitas*, *atis*, *f*; *responsabilitas*
 oficjalny, urzędowy: *publicus*, *a*, *um*. *Syn*: *legitimus*
 oficjalny (język): *sermo publicus*, *m*
 oficjalna (gazeta): *Acta Publica*, *n*, *pl*
 oklask, aplauz: *plausus manibus datus*, *m*
 ośrodek atrakcyjny: *sedes attractiva*, *f*
 ośrodek doświadczalny: *sedes experimentis faciendis*, *f*
 ośrodek dydaktyczny: *sedes institutoria*, *f*
 pijak, pijus: *potor*, *oris*, *m*
 piwiarnia: *cervisiaria taberna*, *f*
 piwo: *cervisia*, *ae*, *f*; *cerevisia*
 policja: 1. *publici*, *orum*, *m*, *pl*; *custodes publici*. *Syn*: *publicae securitatis custos*;
     corpus biocolyticum. 2. *sedes biocolytica*
 policja tajna: *tecti vigiles*, *m*, *pl*. *Syn*: *occulti securitatis civitatis custodes*
 policjant, funkcjonariusz policji: *biocolyta*, *ae*, *m*
 policyjny: 1. *biocolyticus*, *a*, *um*. 2. *detectorius* (quoad *adi* „*detectorium*” cfr.
     ThLL)
 poligon: 1. *polygonum* (*polygonium*), *i*, *n*. *Syn*: *plurium angulorum forma*; *multan-*
     gula figura. 2. *campus iaculatorius*
 pracownia lingwistyczna: *officina linguarum*, *f*
 prymus (w szkole): *princeps discipulorum*, *m*
 przyspieszający: *festinatorius*, *a*, *um*
 przyszłość: *sors futura*, *f*. *Syn*: *futurum*; *tempus futurum*; *posteritas*
 relikwiarz: *reliquiarum theca*, *f*
 rower: *biröta*, *ae*, *f*
 rządzący: *rei publicae moderator*, *m*
 rządowy: *publicus*, *a*, *um*. *Syn*: *rei publicae* (*gen.*)
 samoobrona: *difensio sui*, *f*. *Syn*: *apologia*
 samoopanowanie: *continentia*, *ae*, *f*. *Syn*: *imperium sui ipsius*
 samopoznanie: *sui ipsius scientia*; *sui ipsius cognitio*
 samospalenie: *exustio spontanea*, *f*
 samowystarczalność: *propriarum rerum sufficientia*, *f*
 symowystarczalny: 1. *se ipse expediens*. 2. *rebus suis sufficienter praeditus*
 samozniszczenie: *sui ipsius eversio*, *f*. *Syn*: *sui ipsius vitae privatio*; *voluntaria*
     mors; *voluntarius interitus*
 siewnik: *automataria machina satoria*, *f*. *Syn*: *automatum* (*automaton*) *satorium*
 slogan: *sententiöla praeconialis*, *f*
 smacznego!: *bene comedite*! *Bene comedite*!
 snob: *novissimorum morum affectator*, *m*; *novissimorum morum sectator*. *Syn*:
     nimum novitatis studiosus

- snobista: homo affectatus, *m*. *Syn*: homo fictam praestantiam affectans; homo novorum morum nimie studiosus
- solidarność: 1. solida inter homines coniunctio, *f*; solida hominum coniunctio
- solidaryzować się: solidam coniunctionem confēro
- solista: monodiarius, *ii*, *m*; monodiaria, *ae*, *f*. *Syn*: vir solus canens; mulier sola canens
- statek kosmiczny: navis sideralis, *f*. *Syn*: aëronavis cosmica
- stowarzyszenie nadzoru, organ nadzorczy: vigilantium sodalicium, *n*. *Syn*: praediis domibusque tutandis sodalicium
- stowarzyszenie teatralne: sodalitas scaenica, *f*
- symposium: doctorum conventus, *m*
- szelmostwo: imprōbe factum
- środek pola: campus medius, *m*. *Syn*: media campi pars
- środek strony: media paginae pars
- środkowozjatycki: interioris Asiae (*gen.*), *f*. E.g. interioris Asiae mores; interioris Asiae incolae
- środkowoeuropejski: interioris Europae (*gen.*), *f*. E.g. interioris Europae mores; interioris Europae incolae
- telefon: telephonium, *ii*, *n*; telephorum. *Syn*: apparatus telephonicus
- telefonista: telephonii (telephoni) minister, *m*; telephonii (telephoni) ministra, *f*
- telewizja: telehorasis, *is*, *f*. *Syn*: televisio
- telewizor: instrumentum televisificum, *n*
- terminologia: propria verba (alicuius rei), *n*, *pl*
- turysta: periegetes, *ae*, *m*. *Syn*: peregrinator voluptarius; peregrinus voluptarius
- turystyczny: periegeticus, *a*, *um*
- turystyka: res periegetica, *f*. *Syn*: periegesis
- ubezpieczenie na starość: cautio pro senectute
- ubezpieczenie na życie: cautio pro vita, *f*. E.g. societas vitae cautioni exercendae
- umiarkowany politycznie, konserwatysta: in re publica temperatus, *m*. *Syn*: in re publica moderatus
- uniwersytecki: 1. studiorum universitatis alumnus, *m*. 2. ad studiorum universitatem pertinens. 3. studiorum universitatis professor, *m*
- uniwersytet: studiorum universitas, *f*
- wagon restauracyjny: currus cenatorius, *m*
- wagon sypialny: currus dormitorius, *m*
- wieża Eiffla: turris Eiffeliana, *f*
- witamina: vitaminum, *i*, *n*
- właściciel kawiarni: domīnus tabernae cafaeatariae, *m*
- woda filtrowana: aqua saccata; aqua percolata
- woda gazowana: aqua gasio medicata
- woda kolońska: odoramentum Coloniense, *n*; aqua Coloniensis (*Bacci*)
- woda mineralna: aqua medica

woda nie nadająca się do picia: aqua non potulenta; aqua potu insalubri
woda pitna: aqua salubri potu; aqua potulenta
wulkanizacja: cummeae rotae involucris reparatio, *f*
wypadek drogowy: casus viarius, *m*
wypadek kolejowy: casus ferriviarius, *m*
wypadek w pracy: adversus casus in opere, *m*
zen: 1. secta zen, *f*, *indecl* 2. doctrina zen, *f*, *indecl*
zenit: caeli fastigium, *n*; caeli apex
zero: zerum, *i*, *n*
zoofilia: animantium amor, *m*. *Syn*: zoophilia
zoolog: zoolōgus, *i*, *m*
zoologia: zoologia, *ae*, *f*
zoologiczny: ad zoologiam pertinens. *Syn*: zoologicus
zupa: 1. ius, iuris, *n*. *Syn*: sorbitio, onis, *f*. 2. colluvio, onis, *f*. (*transl*); colluvies

Ks. Henryk Wójtowicz

Aleksander Wojciech Mikołajczak. *Łacina w kulturze polskiej*.
Wrocław: Wydawnictwo Dolnośląskie 1998 ss. 341.

W maju 1995 r. Wydawnictwo Dolnośląskie rozpoczęło wydawanie bibliofilskiej serii pt. *A to Polska właśnie*, przybliżającej współczesnemu czytelnikowi skarbiec kultury polskiej. Pięknie wydane tomiki zawierają m.in. biografie wybitnych pisarzy i ludzi kultury (Mickiewicz, Miłosz, Kantor, Wojtyła, Kisiel), monografie miast (Warszawa, Kraków, Wrocław), opracowania wybranych zagadnień z dawniejszej i współczesnej historii Polski (*Kosynierzy i strzelcy*, *Drugiej Rzeczypospolitej początki*, *PRL dla początkujących*). Na uwagę zasługują także nazwiska autorów poszczególnych pozycji wydawniczych, wśród których jest wiele znanych i uznanych nazwisk, np. Andrzej Garlicki, Jacek Kuroń, Krzysztof Pleśniarowicz, Janusz Tazbir, Jacek Żakowski, Andrzej Żbikowski. Do tak doborowego towarzystwa dołączył w 1998 r. Aleksander Wojciech Mikołajczak, filolog klasyczny z Poznania, mediewista i tłumacz literatury łacińskiej (m.in. Owidiusza, Cezara).

Pierwszy kontakt z omawianą książką dostarcza wielu przyjemnych wrażeń. Rzecz wydana jest bardzo starannie, o czym decyduje twarda oprawa, doskonały jakościowo papier i bogactwo fotografii, wybranych przez samego autora. Prof. Mikołajczak w *Łacinie w kulturze polskiej* stanął przed niezwykle trudnym zadaniem, jakim jest zmieszczenie informacji o losach języka łacińskiego i wyrosłej na nim cywilizacji europejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem losów *latinitas*